

СЕМІНАР-ПРАКТИКУМ ДЛЯ ВИХОВАТЕЛІВ

«РОЗВИТОК САМОСТІЙНОСТІ У ХЛОПЧИКІВ І ДІВЧАТОК 5-7 РОКІВ»

План:

1. Вправа «Вітаємось ліктями»
2. Гра «Паровозики»
3. Притча «Плата за роботу»
4. Що таке «дитяча самостійність»? Теоретична частина
5. Гра «Будь уважним»
6. Умови розвитку самостійності в старших дошкільників
7. Педагогічні помилки в роботі з дітьми
8. Практична робота – письмова вправа «Принцип колеса»
9. Пам'ятка для педагогів «Правила навчання самостійності»

Обладнання: мультимедійний проектор, презентація, притча «Плата за роботу», дзвіночок, муз. фонограма, роздруковані схем для практичної роботи, пам'ятки педагогам, 2 дошки, ватман, ручки, олівці (червоні, сині).

Хід:

1. Вправа «Вітаємось ліктями».

Мета: встановлення контакту між учасниками, руйнування звичних стереотипів вітання, розвиток креативності.

Інструкція: всі учасники шикуються в 1 колону, розраховуються на 1, 2, 3. Учасники з № 1 складають руки за головою так, щоб лікті були спрямовані в різні боки; № 2 – впираються руками в стегно, щоб лікті теж були спрямовані в сторони; № 3 – тримають складені долоні на сонячному сплетінні, лікті у них теж розгорнуті в боки. Після того як учасники стануть у вихідне положення, їм пропонується за сигналом дзвіночка привітатися з якомога більшою кількістю присутніх, назвавши при цьому своє ім'я і торкнувшись один одного ліктями.

2. Гра «Паровозики».

Мета: виявити ініціативних педагогів, які встануть на місце паровозів, замість вагончиків.

Інструкція: пропоную перетворитися в маленьких дівчаток і пограти в гру: «Паровозики». Потрібно швидко об'єднатися в паровозики за кількістю названої цифри. Наприклад: якщо я назву цифру 2, то всі об'єднуються в 2 паровозики, якщо скажу 3 – в три і т. д.

Звернути увагу присутніх на тих педагогів, хто став на чолі паровозиків, це вихователі, які проявили ініціативу в грі. Запросити сісти на свої місця. Обговорити гру.

– Той, хто був в ролі паровоза, а не вагончика, як ви себе почували? (Впевнено, спокійно, комфортно).

– Тема сьогоднішнього семінару «Розвиток самостійності у хлопчиків і дівчаток 5-7 років»

3. Притча «Плата за роботу».

Працівник Федір зайшов до пана і каже:

- Пане! Чому ти Василю платиш в три рази більше, ніж мені. Я, начебто, не ледар, і працюю не гірше Василя. Це ж не чесно! І не справедливо. Пан подивився у вікно і каже:

- Бачу я, ніби як сіно повз нас везуть. Вийди-но, дізнайся!

Вийшов працівник. Довідався. Заходить знову і каже:

- Правда, пане. Сіно везуть.

- А не знаєш звідки? Може, з Нижніх лугів?

- Не знаю.

- Сходи і довідайся.

Пішов працівник. Знову входить.

- Пане! Точно, з Нижніх лугів.

- А не знаєш, сіно першого або другого укусу?

- Не знаю.

- Так піди, дізнайся!

Вийшов працівник. Повертається знову.

- Пане! Першого укусу!

- А не знаєш, за якою ціною?

- Не знаю.

- Так піди, дізнайся.

Сходив. Повернувся і каже:

- Пане! За п'ять рублів.

- А дешевше не віддають?

- Не знаю.

В цей момент входить Василь і говорить:

- Пане! Повз везли сіно з Нижніх лугів першого укусу. Просили по 5 рублів. Сторгувалися по 4 рубля за віз. Купувати?

- Купуй!

Потім пан повертається до Федора і каже:

- А тепер ти зрозумів, чому я Василю плачу в три рази більше, ніж тобі? - Ця притча в повному обсязі розкриває такі поняття, як самостійність і ініціативність працівника Василя.

Це ті необхідні якості, які ми як педагоги повинні постаратися сформувати не лише в наших вихованців, але перш за все в собі.

4. Що таке «дитяча самостійність»?

5. Пропоную пограти в гру «Будь уважним»

Інструкція: я зачитую різні якості особистості, якщо почуєте якість самостійної дитини, то сплесніть в долоні.

- допитливість,
- винахідливість;
- замкнутість;
- довільність поведінки;
- винахідливість;
- пасивність;
- посидючість;
- розвиненість емоційно-вольової сфери;

- плаксивість;
- високий рівень розумових здібностей;
- байдужість;
- прагнення до самореалізації;
- товариськість;
- агресія;
- невпевненість;
- творчий підхід до діяльності;
- низький рівень інтелекту;
- пізнавальна активність;
- впевненість.

6. Умови розвитку самостійності в старших дошкільників:

1. Розвивальне, не авторитарне спілкування. Спілкування педагога з дитиною має будуватися на принципах: любові, доброзичливості, розуміння, терпимості і впорядкованості діяльності.

2. Вміле використання заохочення і похвали. Хвалити дитину потрібно не менше 8 разів на день; тим самим підвищувати самооцінку у дитини! Правильна похвала – це похвала за конкретні дії, за конкретний результат. Коли ми не просто хвалимо дитину: молодець, хороший хлопчик чи дівчинка, – а відзначаємо конкретні її дії і якості, які вона проявила в певній ситуації, зусилля, які вона доклала для досягнення мети. Наприклад: «Вітя сьогодні відмінно прибрав іграшки на місце, ти мені дуже здорово допоміг! У нас тепер в групі чисто і охайно». Цими словами ви підкреслите, що зроблене дитиною – це не просто рядова дія, а те, що буде корисно, буде оцінено і піде на користь всім, хто знаходиться з нею поруч.

3. Розвиток інтелекту у дитини. Чим краще сформовані психічні процеси у дитини: увага, мислення, пам'ять, мова, уява, тим швидше дитина стане самостійною. Важливо організувати наявність в групах доступної і змістовної ігровеки, з урахуванням віку і статі дітей: на розвиток мислення – ігри «Послідовність подій», «Що було спочатку, що потім?»; на порівняння – «Знайди відмінність», «Що переплутав художник?», «Що не так?»; на вміння класифікувати – «Четвертий зайвий», «Дізнайся за описом», «На що схоже?». Підбірка різних посібників: схеми, моделі, картки на контрольно-перевірочні дії: «Так буває?», «Знайди помилку», ігри-головоломки, логіко-математичні ігри, шашки та ін. Мало розвивати розум дитини, важливо навчити її бути розумною. Важливо навчити дитину бачити різницю між хорошими і поганими вчинками, найголовніше – навчити її робити правильний вибір, бути відповідальною. Розумність – це прояв духовно розвиненої особистості. Дуже важливо одночасно розвивати не тільки інтелект, але й душу дитини. Тому що дитина з високорозвиненим інтелектом і аморальною душею – може вирости моральним інвалідом.

Як правило, самостійна і ініціативна дитина стає лідером. Особливість роботи з дітьми-лідерами. Лідерство без духовно-морального виховання

може привести до розвитку таких вад: як егоїзм, черствість, заздрість, злоба, ненависть, самолюбство, байдужість до інших. Справжнім лідером, а як наслідок самотійною людиною стає лише той, хто вміє ... ДІЛИТИСЯ. Ділитися не тільки іграшками, цукерками. Набагато цінніше навчити дитину ділитися гарним настроєм, почуттями, фантазією, сміливістю, силою, знаннями. Щоб вона прагнула до успіху разом з іншими і заради інших. (Особливо в командних змаганнях або групових видах діяльності).

У конкурентних дітей треба якомога швидше сформувати комунікативність. Для них це важко, адже вони егоцентрики, такі діти не схильні до співпереживання. Потрібно постаратися розширити в їхньому уявленні категорію «МОЄ». Одна справа, коли дитина бачить в дітях суперників, мало не ворогів, з якими треба боротися, і зовсім інша, коли вона починає вважати їх друзями, яким вона, така розумна, сильна, благородна допомагатиме. Дуже корисно організовувати з дітьми діяльність, де потрібно діяти спільно. Це командні ігри, малювання на великому аркуші паперу, коли перед дітьми ставиться завдання не перекреслити, а доповнити задум інших, спільне ліплення за казкою, або підготовка якоїсь вистави, де кожен не сам по собі, а тільки спільно з іншими може досягти бажаної мети. Навчити дітей правильно грати в рольові ігри, в яких проходить думка про важливість згуртування, дружньої спільної роботи, турботи про ближнього. Наприклад, для хлопчиків підходять ігри «в пожежників», «в моряків», «в прикордонників»; для дівчаток – «в лікарню», «в магазин»...

Придивіться до дитини і постарайтесь зрозуміти її нахили. Наприклад: балакучу «призначте» майстерною оповідачкою, переконайте її, що це її здібність. Фантазерку спонукайте придумувати цікаві історії, казки. З практичною дитиною частіше радьтеся з різних побутових питань. Давайте їй зрозуміти, що ви цінуєте її думку, навіть якщо вона поки ще не завжди дає вам слушні поради. У хлопчика живий, рухливий розум? Нехай буде найбільш спритним і кмітливим. Інший, навпаки, трохи тугодум і довго налаштовується перш, ніж взятися за справу? Оголосіть його найбільш вдумливою і розумною дитиною на світі, згадуйте прислів'я: «Поспішиш – людей насмішиш». Найголовніше – це надати дитині адекватний майданчик для самоствердження. Якщо вона буде задоволений результатами, то бажання лідирувати перейде в самотійність.

4. *Створення умов для вираження почуттів, емоцій і думок, обдумування наодинці своїх вчинків і прийняття рішення.* Цьому допоможе добре обладнаний куточок усамітнення. У ньому можна розмістити: ігри на розвиток емоцій, фото сімей, різні друковані матеріали для зняття внутрішньої тривожності, агресії ...

Посібники про моральні норми і правила етикету:

- що добре, що погано,

- як себе вести з іншими,
- здатність відповідати за свої вчинки,
- здатність робити правильний вибір між хорошими і поганими вчинками.

- знати які бувають емоції, вміти управляти своїми емоціями; - проявляти волю. На прикладах літературних героїв, через читання, перегляд казок, вистав, повчальних історій, програвання ситуацій ... Самостійну дитини відразу видно, вона зовні виглядає впевненою. У дітей старшого дошкільного віку слова «треба», «можна», «не можна» стають основою для саморегуляції. Це – перший самостійний прояв дитиною сили волі.

5. *Створення умов в групах для різних видів діяльності дітей: ігровій, дослідницькій, проектній, пізнавальній ...* Наприклад: для самостійної продуктивної діяльності в групі можна поповнити «Куточок творчості». Важливо наповнити його різними засобами і матеріалами. Фарби, крейда, олівці, палітра, манка, пісок, трубочки для роздування, різний папір, зубні щітки і інші засоби для нетрадиційної техніки художньої діяльності повинні там бути. Необхідно надати можливість дітям проявляти свою творчість і креативність.

Інший варіант – це поява в групі таємничих листів-схем, деталі якихось пристроїв, зламаних іграшок, які потребують ремонту, зашифрованих записок, посилок з космосу і т. п.

Так само цікаво в роботі з дітьми використовувати різні предмети заміники, які володіють розвивальним ефектом. Вони допомагають дитині діяти, збагачують сюжет гри. Наприклад, однометрова тканина може бути шторкою, скатертиною, накидкою, хусткою, пелюшкою, спідницею; пакет целофановий – це сумка, скафандр, капелюх, фартух, сарафан ... кубик – це хліб, телевізор, шматок мила тощо.

6. *Надання дитині вільного вибору діяльності, обов'язково давати можливість дитині діяти спільно з тим з ким захоче.* Зі свого досвіду зауважу, що друзів ми самі вибирали. Мої батьки ніколи мені не радили з ким грати. Місце для ігор діти вибирали самі. Влітку грали в продовольчий магазин, лікарню, будинок, причому на вулиці. Грали годинами в гру «У принцеси на балу», де сукні робили з квітів. Навесні робили замки зі снігових таловин. Взимку збиралися по 3-4 дитини вдома, малювали і вирізали цілі родини паперових ляльок, з одягом, меблями, програвали всі сімейні взаємини, малювали будинки крейдою на асфальті і обживали їх. 7. Педагогічні помилки в роботі з дітьми.

Постійне і надмірне покарання, осуд дитини, коли дорослі не дозволяють діяти їй самостійно, може заблокувати ініціативність. У значній частині дітей покарання викликає почуття провини, що перешкоджає розвитку допитливості, ініціативності і довільності. Дитина починає відчувати власну нікчемність, їй не вистачає рішучості постояти за себе, вона стає залежною від дорослих і однолітків, що в подальшому може

призвести до глибинних особистісних змін. Конфлікт між ініціативністю і почуттям провини розвивається від чотирьох до п'яти років. У цей період відбувається самоствердження дитини.

Поспіх, метушливість дорослих. Якщо ви будете стояти і підганяти дитину: «Давай швидше! Ну що ти возишся! Ти не можеш швидше? », То подібні коментарі відіб'ють охоту до самостійних дій у дитини, і наступного разу вам буде складніше залучити її до цієї або до якої-небудь іншої справи. Дитина думає: «Минулого разу я допомагав вихователю, вона була незадоволена, їй не сподобалося. Я не впорався, я поганий» і т. д.

Сарказм, з боку дорослих, навіть якщо ми сміємося по-хорошому, по доброму, як нам здається. Або: «Ну ось, ти все знову розлив. Я ж казала, що ти не донесеш, я так і знала, що ти впустиш». Такі коментарі гальмують розвиток самостійності, знижуючи самооцінку дитини. Контролювати ці висловлювання досить складно, особливо якщо ви нерідко практикуєте такий спосіб спілкування. Якщо це так, то і в спілкуванні з дитиною у вас будуть постійно вилітати такі фрази і завдавати шкоди розвитку її особистості і становленню самостійності.

Не можна доробляти і переробляти те, що робить дитина, в її присутності, так само ламати і викидати старі дитячі роботи. Якщо на словах ви захоплюєтеся, який він чудовий помічник, як він добре зробив доручену справу, але тут же за ним починаєте переробляти, не треба думати, що дитина не зрозуміє, що відбувається. Може бути, не з першого разу, але дитина знову побудує той же логічний ланцюжок – я допомагав, намагався, не сподобалося, їй довелося переробляти, я поганий і так далі. Або інший варіант

– вихователь переробила, у неї виходить краще, ніж у мене, нехай вона робить це сама. Це означає поставити жирний хрест на всіх ваших попередніх спробах розвинути самостійність дитини.

8. Практична робота

Сьогодні ми познайомимось з «Принципом дисципліни» і «Принципом колеса».

1. Принцип дисципліни. З ним усі знайомі. Дисципліна – це порядок в навколишньому середовищі і внутрішньому світі людини через виконання певних правил. Наприклад, кинув – підніми, відкрив – закрив, взяв – поклади на місце, порвав – заклеї або відремонтуй, непотрібне – віддай, вдарив –

пожалій, образив – вибачся тощо. Головна умова для всіх без винятку – дотримання цих правил. Принцип дисципліни сприяє формуванню довільної поведінки у дітей, привчає до порядку, працьовитості і дбайливого ставлення. 2. «Принцип колеса».

1 схема. Загальна схема на дошці для всіх (знайомство з принципом колеса).

Мета: познайомити з принципом колеса, навчити педагогів за схемою працювати з підгрупою дітей. На кожну вісь пишемо імена дітей з групи. У центрі колеса нуль. Від центру йдуть осі. Від нуля до 10 балів. Осей може бути більше або менше. Розвиток інтелекту йде від здатності бути уважним. Тобто чи вміє дитина чути дорослого на занятті, якщо Оля з 1 разу чує і виконує завдання то на осі Олі ставимо крапку на 10, якщо Ваня на заняттях неуважний, відволікається, йому треба кілька разів сказати і все одно він не виконав завдання, то на осі у нього ставимо крапку близько нуля. Так оцінюємо кожного і з'єднуємо потім всі крапки по колу. Якщо колесо рівне, то рівень розвитку дітей в групі приблизно однаковий, з такими дітьми в групі легко працювати, проводити заняття, рівень засвоєння знань хороший, якщо колесо не рівне, то відразу видно кому з дітей необхідна індивідуальна допомога дорослих (вихователів, фахівців).

2 схема. Навчити педагогів самостійно виявляти в окремій дитині особливості розвитку. На основі отриманих даних будувати індивідуальну роботу з дитиною.

Подумки виберіть для себе одну дитину з вашої групи, якій необхідна ваша допомога і підтримка, з ким ви плануєте індивідуальну роботу. Кожна вісь має назву. Виберіть вісь наприклад: «Увага» на шкалі відзначте точкою рівень слухової уваги цієї дитини, відповідно до віку. Інша вісь, наприклад, «мислення» і т. д. На всіх інших осях теж відзначте рівні. В кінці всі поставлені точки з'єднайте між собою і побачите рівень розвитку дитини в цілому. Подивіться, де западає розвиток найбільше? Над цим потрібно попрацювати з дитиною, заплануйте індивідуальну роботу.

(Придумайте 3 способи, запишіть). Обговорення.

3 схема:

Мета: навчання вихователів умінню розставляти свої життєві пріоритети, щоб на все вистачало часу. Вісі – сфери життя, які ви вважаєте найбільш важливими на цей момент, вони визначають ваші цілі, бажання, прагнення. Визначаємо міру задоволеності кожною сферою життя за десятибальною шкалою, відзначаємо на осях відповідні значення. Духовне (психічне здоров'я, фізичне здоров'я, сім'я (стосунки з дитиною, з партнером, робота, особистісний ріст, хобі, відпочинок). Припустимо, вас цілком влаштовують ваші діти: вони прекрасно навчаються, у вас чудові відносини з ними, повне взаєморозуміння. Значить, задоволеність цим сектором можна оцінити в 10 балів. А ось зі здоров'ям у вас не дуже. Припустимо, серйозних проблем зі здоров'ям немає, а дрібних досить багато. В цьому випадку задоволеність в секторі «Здоров'я» можна оцінити балів на 6. Таким чином оцінюється стан справ і в інших значущих для вас осях.

9. Пам'ятка для педагогів «Правила навчання самостійності»

- ✓ Не треба робити за дитину те, що вона здатна виконати сама.
- ✓ Будь-яке навчання не терпить поспіху.

✓ Атмосфера повинна бути доброзичливою. Спокійно поясніть дитині, до чого може привести безвідповідальність, є певні правила. (Не погодував рибок – значить, вони голодні і можуть навіть померти). ✓ Будь-яке навчання найкраще проходить в грі.

✓ Постарайтеся уникати оцінок і порівнянь з іншими дітьми. Порівнювати можна дитину тільки з її власними досягненнями.

✓ Налаштуйте дитину на успіх: «Я знаю, у тебе вийде, ти впорасься!»
✓ Не можна постійно обсмикувати і поправляти дитину, у неї виникне відчуття власної слабкості і безпорадності.

✓ Вчасно нагадати дитині не словами, а спеціальними «підказками», схемами, про те, що вона повинна зробити.

✓ Вирішальне значення у вихованні самостійності відіграє особистий приклад.